

TAIDE JA HYVINVOINTI

Arttu Haapalainen

Taiteen ja hyvinvoinnin läänintaiteilija 2015 – 2017

Taiteen edistämiskeskus / Pirkanmaan aluetoimipiste

TAITEEN EDISTÄMISKESKUS

Taiteen edistämiskeskus on valtion asiantuntija- ja palveluvirasto, jonka tehtävänä on edistää taidetta ja ammattitaiteilijoiden työtä ja toimeentuloa.

Taiteen edistämiskeskus toteuttaa tehtäviensä puitteissa ja opetus- ja kulttuuriministeriön tulosohjauksessa ministeriön johtamaa taide- ja kulttuuripolitiikkaa.

Taiteen käytön, hyvinvoinnin ja osallistamisen kehittämisohjelma 2015-2020

Taiteen edistämiskeskuksen tiimi, jonka tehtävä on edistää taiteen hyvinvointivaikutuksia. Tiimiin kuuluu seitsemän läänintaiteilijaa ja työnsuunnittelija. Tiimiä vetää erityisasiantuntija Johanna Vuolasto.

Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia - toimintaohjelma 2010-2014

Koordinaatio- ja seurantaryhmän työskentelyyn osallistuivat OKM, STM, YM, TEM sekä keskeisiä toimijoita ja asiantuntijoita sosiaali- ja terveyssektorilta ja kulttuurinalalta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle perustettiin toimintaohjelman ”kotipesä”, jonka keskeisenä tehtävänä oli tiedon välittäminen.

Loppuraportti, kevät 2015:

”Tietoisuus taiteen ja kulttuurin myönteisistä vaikutuksista ihmisen hyvinvointiin on lisääntynyt ja kulttuurilähtöisten menetelmien käyttö yleistynyt. Hallinnonalojen rajat ylittävää yhteistyötä on virinnyt eri puolilla Suomea, tosin alueelliset erot ovat vielä suuria.”

Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia - toimintaohjelma 2010-2014

”Erilaiset taidelähtöiset toimintamuodot sosiaali- ja terveydenhuollossa ovat osoittaneet vaikuttavuutensa. Taidetoiminta on otettava vahvasti huomioon edessä olevassa sote-uudistuksessa erityisesti ennalta ehkäisevässä toiminnassa.”, sanoi peruspalveluministeri Susanna Huovinen.

” Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen taiteen ja kulttuurin avulla edellyttää säännöllistä yhteydenpitoa järjestökentän, kulttuurialan ja sosiaali- ja terveyssektorin toimijoiden sekä julkishallinnon kesken. Olemme tässä asiassa vasta pitkän työsaran alussa ja tarvitsemme hallinnonrajat ylittävän asiantuntija- ja yhteistyöelimen jatkossakin”, totesi kulttuuri- ja asuntonministeri Pia Viitanen.

TYÖNI TAVOITTEET

Kulttuurin ja taiteen keinoin voidaan edistää terveyttä ja hyvinvointia sekä lisätä osallisuutta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilla.

Taide on perusoikeus: jokaisella tulisi olla oikeus ja tasa-arvoinen mahdollisuus itse tehdä taidetta ja osallistua kulttuuritoimintaan.

Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia - toimintaohjelma

HALLITUSOHJELMA 5 / 2015

- Tunnistetaan kulttuurin hyvinvointimahdollisuudet aiempaa paremmin.
- Tuodaan kulttuuri lähemmäs jokaista suomalaista edistämällä julkisissa tiloissa ja laitoksissa esillä olevaa taidetta.
- Laajennetaan prosenttitaiteen periaatetta yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa taiteen hyvinvointivaikutusten tukemiseksi.

"Kulttuuri voidaan nähdä tasavertaisena hyvinvointia edistävänä palveluna sosiaali- ja terveystalveluiden rinnalla tukemassa ja edistämässä hyvinvointia".

Turun kaupunginjohtaja Aleksii Randell, Hur mår du Norden, 26.2.2016:

TAITEEN TEHTÄVÄSTÄ...

Olemme käytännössä yllättävän yksimielisiä taiteen tehtävästä. Monet, ehkä useimmat meistä, toivovat taiteelta neljää asiaa:

- 1) nautintoa**
- 2) keskustelun herättämistä**
- 3) viisautta**
- 4) kokemusmaailman voimistamista ja monipuolistamista**

(Mäki, Taideteollinen korkeakoulu, 2009)

TAITEEN ERI TASOT

Taiteen ja hyvinvoinnin risteyksessä on hyvin monenlaista toimintaa...

- taide itsessään ja sen vaikutukset
- taiteen tuominen / vieminen esim. hoitolaitokseen
- erityisryhmien oman taiteen esiintuominen
- taiteen tai sen menetelmien soveltaminen (osallistaminen, luovuus)

Sitten on kaikki näiden välille mahtuva ja todellisuudessa rajat eivät ole näin tiukkoja. Useinkin soveltava ja taiteellinen eivät ole erillään vaan sisäkkäin...

HYVINVOINTI – ERI TASOJA

Fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen, emotionaalinen

Aktiivinen, passiivinen

aidon osallisuuden tukeminen (jotta ihminen voisi kokea osallistuvansa täysimääräisesti oman elämänsä kulkuun ja toisaalta yhteisönsä ja yhteiskunnan toimintaan)

yhteisöllisyyden edistäminen

”dynaaminen tila, jossa henkilön oma kokemus on tasapainossa hänen hyvälle elämälle asettamiensa tavoitteiden kanssa”

HYVINVOINTI – Taiku-ohjelma

Eri tasot / näkökulmat taiteen soveltamisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi

- **Ennaltaehkäisevä työ, osallisuus** -> moninainen taide- ja kulttuuritoiminta
 - voimavarojen tunnistaminen & vahvistaminen
 - riskitekijöiden tunnistaminen & ehkäiseminen
- **Hoito – ja hoivatyö** -> taide integroituna osana hoivatyötä jne
 - osana hoitosuunnitelmaa jne
- **Lääketiede ja psykiatria** -> Taideterapia

TAIDE + HYVINVOINTI, eri tasoja

- ilo, mielekkyys, elämänlaatu
- taide ajattelun välineenä
- taide tutkimusvälineenä
- taide eri todellisuuksien näkyväksi tekijänä
- taide kohtaamisen mahdollistajana
- annettujen totuuksien kyseenalaistaminen

TUTKIMUSTIETOA

Taideyliopistossa käynnistyy syksyllä 2015 Suomen Akatemian rahoittama kuusivuotinen **ARTSEQUAL-tutkimushanke**, joka tarkastelee taiteiden kykyä tuottaa sosiaalisia innovaatiota suomalaiselle yhteiskunnalle. Hankkeessa selvitetään, kuinka taide julkisena palveluna voi lisätä hyvinvointia sekä tuottaa yhteiskuntaan osallistuvaa ja luovaa kansalaisuutta. Tavoitteena on esittää suosituksia poliittisen päätöksenteon tueksi ja taiteen uusien palvelujen vakiinnuttamiseksi.

Hankkeessa analysoidaan mm. kouluissa, taiteen perusopetuksessa, vanhuspalveluissa, monikulttuurisessa nuorisotyössä ja vankiloissa toteutettuja uudenlaisia taiteen ja taidekasvatuksen interventioita sekä niiden hyvinvointivaikutuksia.

Tutkimuskonsortio koostuu kuudesta tutkijaryhmästä Taideyliopistossa, Turun yliopistossa, Työterveyslaitoksessa, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö CUPOREssa ja Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa.

KULTTUURIHYVINVOINTI

Kulttuurihyvinvointi =

- kulttuuri ja sen hyvinvointia tukevat vaikutukset, jotka läpäisevät ihmisen koko elämänkaaren
- yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin lisäämistä taiteen ja kulttuurin keinoin
- taide ja kulttuuri osana mielekästä elämää!

ALUEELLINEN KULTTUURINEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

- Käynnistetään keväällä 2016, kokoamalla ydinryhmä suunnittelemaan prosessi
- Osallistetaan kuntia ja keskeisiä toimijoita, syksy 2016
- Valmistuu...?!

ALUEELLINEN KULTTUURINEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

- Asiaa selkeästi esittelevä
- Mahdollisuuksia luova
- Yhteistyö on voimaa!
- Toimintaa generoiva
- Vastuutahot toimenpiteille

ALUEELLINEN KULTTUURINEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

Taustamateriaalia:

- Pirkanmaan alueellinen terveyden edistämisen suunnitelma
- Pirkanmaan alueellinen terveystuennasuunnitelma
- Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia –toimintaohjelman loppuraportti (2015)
- Pirkanmaan kulttuurisuunnitelma (2014)

MINUN TYÖSUUNNITELMANI

1 Taide osaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja muuta ”taiteen ulkopuolista maailmaa”...

- a) Vaikuttaminen rakenteisiin
- b) Mahdollisuuksia taiteelle nyt!

MINUN TYÖSUUNNITELMANI

2 Taiteen hyvinvointivaikutukset: tiedon, tietoisuuden ja näkyvyyden lisääminen

- a) Näkyvyyttä saavien ja tietoa ja tietoisuutta alasta lisäävien tapahtumien järjestäminen & viestintä
- b) Olemassa olevan tiedon jäsentäminen ja uuden tiedon tuottaminen
- c) Verkostojen luominen

KIITOS!

ARTTU

Arttu Haapalainen

taiteen ja hyvinvoinnin läänintaiteilija

Taiteen edistämiskeskus, Pirkanmaan toimipiste

Pyhäjärvenkatu 1 A 33200 Tampere

0295 330 843

arttu.haapalainen@minedu.fi

www.taike.fi